

МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПРАВА ЛЮДИНИ І МЕДІА»

Для усіх ОПІ спеціальностей

1. Загальна інформація про викладачів

ВЯЛКОВА Ірина Олександрівна, кандидат наук з соціальних комунікацій, доцент кафедри соціальних комунікацій.

Стажування / підвищення кваліфікації викладача журналістики за спеціальною програмою «Академія з прав людини для журналістів та журналісток» (24 вересня 2017 р. - 16 березня 2018 р., м. Київ, Інститут журналістики КНУ ім. Тараса Шевченка за підтримки Центру інформації про права людини (громадська організація), Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (державна організація), Комісії з журналістської етики (громадська організація), Науково-методичної комісії з журналістики та інформації (громадська організація) та Програми розвитку ООН в Україні (міжнародна організація в Україні), Міністерства закордонних справ Данії), сертифікат зареєстрований з окремим додатком № 045/125 від 16 березня 2018 р.

Стажування / підвищення кваліфікації викладачів журналістики «Академія з прав людини для викладачів та викладачок журналістики» (вересень 2019 р. - травень 2020 р., м. Київ, Інститут журналістики КНУ ім. Тараса Шевченка за підтримки Центру інформації про права людини (громадська організація), Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (державна організація), Комісії з журналістської етики (громадська організація), Науково-методичної комісії з журналістики та інформації (громадська організація) та Програми розвитку ООН в Україні (міжнародна організація в Україні), Міністерства закордонних справ Данії) Сертифікат АПЛ/19-20/21 від 15 травня 2020 року, виданий Інститутом журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка, ПРООН в Україні, Центром прав людини ZMINA.

E-mail: i.vjalkova@mdu.in.ua

Контактні дані кафедри соціальних комунікацій: м. Маріуполь, вул. Матросова, 5, каб. 25. Телефон: (0629) 58-75-07

2. **Назва** – «Права людини і медіа». **Код дисципліни** – ВКЗП 2.1.5. **Кількість кредитів** – 3
3. **Місце та час проведення** – 4 навчальний семестр відповідно до розкладу.
4. **Пререквізити навчальної дисципліни**
«Етика соціальних комунікацій», «Медіаправо» (висвітлення тем, пов'язаних із захистом прав людини потребує обізнаності в журналістській етиці та в багатьох положеннях українського та європейського законодавства). «Газетно-журнальний фах», «Радіофах», «Телевізійний фах», «Інтернет-журналістика» (навички створення журналістських матеріалів у різноманітних жанрах для преси, телебачення, радіо та мережі Інтернет). «Фотожурналістика та фотомистецтво», «Реклама» (використання потенціалу фотографії та соціальної реклами для висвітлення тем, пов'язаних із захистом прав людини).
5. **Характеристика навчальної дисципліни**

5.1 Призначення навчальної дисципліни

Правозахисна (адвокаційна) журналістика ґрунтується на цінностях прав людини та забезпечує їх захист засобами медіа. Обізнаність в сфері прав людини дає журналісту можливість створювати унікальний контент, який в сучасному суспільстві набуває все більшого значення. Це специфічна тематична спеціалізація для журналіста, яка дозволяє йому бути не просто свідком чи спостерігачем, а стати активним учасником, своєрідним медіатором у вирішенні конфлікту, у захисті прав вразливих груп населення, у висвітленні чутливо-конфліктних тем та використовувати необхідні знання й технології для виходу з кризових комунікаційних ситуацій на засадах толерантності, діалогу й співробітництва.

5.2 Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета викладання навчальної дисципліни «Права людини і медіа»: підвищення обізнаності у сфері прав людини, рівності та недискримінації, посилення чутливості ЗМІ до проблематики меншин та вразливих груп, а також дотримання етичних журналістських стандартів у висвітленні питань, пов'язаних із правами людини; оволодіння теоретичними основами та практичними навичками правозахисної / адвокаційної журналістики для створення журналістських матеріалів з означеної проблематики в інформаційних, аналітичних та художньо-публіцистичних жанрах для ЗМІ.

Завдання: дати чітке уявлення про сучасні стандарти прав людини, відмінність та спільність міжнародних та європейських підходів; сформувані здатність визначати пріоритетні питання та шляхи підвищення обізнаності у сфері прав людини, рівності та недискримінації з метою посилення чутливості ЗМІ (медіа) до проблематики меншин та вразливих груп; виробити практичні навички щодо дотримання етичних журналістських стандартів у висвітленні питань, пов'язаних із правами людини; визначити шляхи активізації уваги до використання прав людини (цінності, стандарти, механізми) в медіадіяльності; сформувані позиції про запобігання порушенням прав людини у журналістській діяльності.

5.3 Зміст навчальної дисципліни та результати навчання

N	Семестр/ Кількість годин на тиждень	Інформаційний обсяг навчальної дисципліни	Форми навчання, кількість годин	Завдання для СРС
	IV семестр 3 кредити, 2 год. на тиждень	Права людини і медіа Доцент Вялкова І.О.	30 аудиторних годин	60 годин СРС
1		Права людини як медіатема, особливі функції, методи та спеціалізація практики в мас-медіа.	Лекція (4 год.), СРС (4 год.)	Аналіз журналістських / рекламних матеріалів у ЗМІ за визначеними критеріями.
2		Правозахисна (адвокаційна) журналістика: концептуальний підхід становлення та	Лекція (4 год.), СРС (4 год.)	Добір прикладів журналістських матеріалів / рекламних з означеної проблематики в сучасних ЗМІ.

		розвитку медіадіяльності.		
3		Сучасна концепція прав людини, міжнародні та європейські стандарти, демократія та політика: підґрунтя медіадіяльності в Україні.	Лекція (2 год.), СРС (4 год.)	Укласти перелік нормативних документів (закони, постанови, конвенції, декларації та ін.), що забезпечують захист прав людини загалом чи окремих вразливих груп, написати анотації до перелічених документів.
4		Механізми захисту прав людини в Україні: правозахисники, правозахисні організації (міжнародні, вітчизняні), інститут Уповноваженого ВР з прав людини, інші державні інституції.	Лекція (2 год.), СРС (4 год.)	Укласти перелік міжнародних та українських організацій, установ та ін. (з короткою анотацією до змісту їх діяльності), що опікуються правами людини загалом та окремих вразливих груп.
5		Дії на захист суспільних інтересів в медіапрактиці: підходи до висвітлення меншості, вразливих соціальних груп та протидії системним порушенням, активізм.	Лекція (4 год.), СРС (4 год.)	Проєкт друкованого ЗМІ (або окремої рубрики), теле-, радіопрограми, ресурсу в мережі Інтернет, пов'язаного з правами людини.
6		Стандарти висвітлення в ЗМІ проблем людей з інвалідністю.	Семінарське заняття (2 год.), СРС (4 год.)	Напишіть журналістський матеріал / створіть рекламний продукт, що висвітлюватиме та обстоюватиме права людей з інвалідністю (текст, аудіо, відео, веб).
7		Висвітлення журналістами теми ВПО, мігрантів та біженців.	Семінарське заняття (2 год.), СРС (4 год.)	Напишіть журналістський матеріал / створіть рекламний продукт, що висвітлюватиме та обстоюватиме права мігрантів, біженців та ВПО (текст, аудіо, відео, веб).
8		Висвітлення гендерної тематики у ЗМІ.	Семінарське заняття (2 год.), СРС (4 год.)	Напишіть журналістський матеріал / створіть рекламний продукт, що висвітлюватиме та обстоюватиме права жінок/чоловіків (текст, аудіо, відео, веб).
9		Висвітлення у ЗМІ питань сексуальної орієнтації та	Семінарське заняття (1	Напишіть журналістський матеріал / створіть рекламний продукт, що висвітлюватиме та

		гендерної ідентичності.	год.), СРС (4 год.)	обстоюватиме права ЛГБТІ (текст, аудіо, відео, веб).
10		Висвітлення у ЗМІ питань, пов'язаних з етнічними меншинами.	Семінарське заняття (1 год.), СРС (4 год.)	Напишіть журналістський матеріал / створіть рекламний продукт, що висвітлюватиме та обстоюватиме права етнічних меншин (текст, аудіо, відео, веб).
11		Висвітлення у ЗМІ проблематики поширених в Україні вразливих груп (ВІЛ-інфіковані, наркозалежні, працівниці секс-індустрії, ув'язнені).	Семінарське заняття (2 год.), СРС (4 год.)	Напишіть журналістський матеріал / створіть рекламний продукт, що висвітлюватиме та обстоюватиме права поширених вразливих груп (ВІЛ-інфіковані, наркозалежні, працівниці секс-індустрії, ув'язнені) (текст, аудіо, відео, веб).
12		Висвітлення у ЗМІ прав дитини.	Семінарське заняття (1 год.), СРС (4 год.)	Напишіть журналістський матеріал / створіть рекламний продукт, що висвітлюватиме та обстоюватиме права дитини (текст, аудіо, відео, веб).
13		Висвітлення у ЗМІ прав літніх людей.	Семінарське заняття (1 год.), практичне заняття (2 год.), СРС (4 год.)	Напишіть журналістський матеріал / створіть рекламний продукт, що висвітлюватиме та обстоюватиме права літніх людей (текст, аудіо, відео, веб).
14		Мовні інструменти для запобігання вербальної ворожнечі.	Семінарське заняття (2 год.), СРС (4 год.)	Укласти словник толерантної мови для журналіста / рекламіста з метою використання під час висвітлення тем, пов'язаних з вразливими групами.
15		Підбиття підсумків курсу.	СРС (4 год.)	Презентація портфоліо (текст, аудіо, відео, веб) з власними журналістськими / рекламними матеріалами, пов'язаними з правами людини.

Результати навчання:

Після успішного закінчення курсу студенти зможуть:

Продемонструвати знання: сучасних концепцій прав людини, міжнародних та європейських стандартів і механізмів захисту прав людини, зокрема, засобами медіа, нормативних документів (закони, постанови, конвенції, декларації та ін.), що забезпечують захист прав людини загалом чи окремих вразливих груп, правозахисних організацій (міжнародних, вітчизняних), функцій та методів правозахисної / адвокаційної журналістики.

Продемонструвати навички та компетентності:

- створювати журналістські / рекламні матеріали для захисту прав людини,

- дотримуватися етичних журналістських стандартів у висвітленні питань, пов'язаних із правами людини,
- застосовувати механізми захисту прав людини в медіадіяльності.

4.5. Список основної та додаткової літератури.

1. Donnelley Jack, Howard E. Rhoda. International Handbook of Human Rights. 1987. New York, London. Greenwood Press, Westpost Connecticut. 494 p.
2. Іванов В. Ф., Сердюк В. Є. Журналістська етика : Підручник / В. Ф. Іванов, В. Є. Сердюк. – К. : Вища шк., 2006. – 231 с.
3. Бурмагін О. Практика застосування національного законодавства у сфері протидії мові ворожнечі / О. Бурмагін. – Координатор проектів ОБСЄ в Україні, 2017. – 25 с.
4. Опришко Л., Панкратова Л. Основи судової журналістики. Посібн. – К.: 2016. – 152 с.
5. Мова ворожнечі та ЗМІ: міжнародні стандарти та підходи. К., 2015. – 64 с.
6. Ефективні інструменти доступу до публічної інформації та захисту прав журналістів (короткий путівник по законодавству та актуальні зразки документів) : Посібник для журналістів / Укладачі: О. Бурмагін, Л. Опришко, Л. Панкратова. – К., 2014. – 84 с.
7. Гендер для медій : Підручник із гендерної теорії для журналістики та інших соціогуманітарних спеціальностей / За ред. Марії Маєрчик, Ольги Плахотнік, Галини Ярманової. – К. : Критика, 2013. – 220 с.
8. Медіа та права дитини : Посібник для журналістів. – К. : МГО «Інтеньюз-Україна», 2009. – 66 с.
9. Міжнародні стандарти забезпечення свободи вираження поглядів. Збірник публікацій Артиклю 19 / За ред. Тараса Шевченка, Тетяни Олексіук, – К., «Фенікс». – 2008. – 224 с.
10. Діти в медіа: як висвітлювати й дотримуватися правил. Спеціальний звіт. – К., ГО «Телекритика», 2016. – 48 с.
11. Саймонс Д. Стисло про дифамацію: Основні концепції законодавства про захист репутації / Д. Саймонс. – К., 2008. – 27 с.
12. Диффамация в СМИ. / Авт.-сост. Г. Ю. Арапова, М. А. Ледовских – 2-е издание, переработанное и дополненное. – Воронеж : ООО Фирма «Элист», 2012. – 160 с.
13. Рішення Європейського суду з прав людини щодо доступу до інформації / За заг. редакцією Шевченко Т. С., Павліченко О. М. – К. : Москаленко О. М., 2014. – 200 с.
14. Свобода вираження поглядів: практика Європейського суду щодо України / [Інститут Медіа Права ; за редакцією Т. Шевченка, А. Балацької]. – К. : Фенікс, 2012. – 192 с.
15. Все ще поветртаючись до Криму: дослідження історії та прав людини через медіа. Посібник з навчання правам людини через історію і медіа. – Львів, 2011. – 116 с.
16. Центр інформації про права людини [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://humanrights.org.ua/>
17. Права людини. Онлайн-бібліотека [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://library.khpg.org/index.php>
18. Права людини в Україні. Інформаційний портал Харківської правозахисної групи [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://khpg.org/index.php?r=1.1.1>
19. Международная Школа Прав Человека и Гражданских Действий. Библиотека [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://inthrschool.org/node/11>
20. Платформа прав людини [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ppl.org.ua/>
21. Цикл відеофільмів на тему гендеру і журналістики [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://irrp.org.ua/tsykl-videofilmiv-na-temu-genderu-i-zhurnalistyky/>

22. Посібник із гендерно чутливої журналістики [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://irrp.org.ua/posibnyk-iz-genderno-chutlyvoyi-zhurnalistyky/>
23. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004
24. Конвенція про права дитини [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_021
25. УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ №501/2015 «Про затвердження Національної стратегії у сфері прав людини» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.hro.org.ua/index.php?id=1468263954>
26. Про затвердження плану дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.hro.org.ua/index.php?id=1468264094>
27. Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_105
28. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_043
29. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_042
30. Декларація про захист жінок і дітей в надзвичайних обставинах і в період збройних конфліктів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_317
31. Декларація про права осіб, що належать до національних або етнічних, релігійних та мовних меншин [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_318
32. Центр демократії та верховенства права [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://cedem.org.ua/>
33. Українська Гельсінська спілка прав людини [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://helsinki.org.ua/>
34. Інститут масової інформації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://imi.org.ua/>
35. Центр стратегічного судового захисту [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://precedent.in.ua/>
36. Docudays UA (Міжнародний фестиваль документального кіно про права людини Docudays UA) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://docudays.org.ua/>
37. Вялкова І.О., Шендеровський К.С. Висвітлення у ЗМІ прав літніх людей // Права людини та мас-медіа в Україні: Збірник конспектів лекцій [Тексти] / Авт. кол. – За ред. Виртосу І., Шендеровського К. – Київ: Інститут журналістики КНУ ім. Тараса Шевченка, 2018. – 230 с. – С. 171-179.
38. Вялкова І.О. Права людини і медіа // Права людини та медіадіяльність : Збірник навчальних програм викладачів та викладачок журналістики / За ред. Шендеровського К. – К.: Інститут журналістики КНУ імені Тараса Шевченка, 2018 – 174 с. – С. 83-86.
39. Вялкова І.О. Поліція і права людини: висвітлення в українських медіа // Права людини та мас-медіа в Україні. Частина 2: Конспекти лекцій / За ред. Виртосу І., Шендеровського К. – К.: Інститут журналістики КНУ імені Тараса Шевченка, 2020. – 328 с. – С. 185 – 195.

5. Організація оцінювання

Форма контролю – залік, максимальна оцінка 100 балів (60 балів за підсумками роботи в семестрі, 40 балів – залік). За результатами навчання в семестрі оцінюється портфоліо з наступними роботами:

Вид роботи	Форма представлення	Кількість балів
Перелік нормативних документів (закони, постанови, конвенції, декларації та ін.), що забезпечують захист прав людини загалом чи окремих вразливих груп, написати анотації до перелічених документів.	Презентація	5
Перелік міжнародних та українських організацій, установ та ін. (з короткою анотацією до змісту їх діяльності), що опікуються правами людини загалом та окремих вразливих груп.	Презентація	5
Добірка прикладів журналістських матеріалів / рекламних з означеної проблематики в сучасних ЗМІ.	Презентація	5
Проект друкованого ЗМІ (або окремої рубрики), теле-, радіопрограми, ресурсу в мережі Інтернет, пов'язаного з правами людини.	Проект	5
Словник толерантної мови для журналіста / рекламіста з метою використання під час висвітлення тем, пов'язаних з вразливими групами.	Словник	5
Журналістський матеріал / рекламний продукт, що висвітлює та обстоює права людей з інвалідністю.	Текст / аудіо / відео / веб	5
Журналістський матеріал / рекламний продукт, що висвітлює та обстоює права жінок/чоловіків.	Текст / аудіо / відео / веб	5
Журналістський матеріал / рекламний продукт, що висвітлює та обстоює права ЛГБТІ.	Текст / аудіо / відео / веб	5
Журналістський матеріал / рекламний продукт, що	Текст / аудіо / відео / веб	5

висвітлює та обстоює права етнічних меншин.		
Журналістський матеріал / рекламний продукт, що висвітлює та обстоює права поширених вразливих груп (ВІЛ-інфіковані, наркозалежні, працівниці секс-індустрії, ув'язнені).	Текст / аудіо / відео / веб	5
Журналістський матеріал / рекламний продукт, що висвітлює та обстоює права дитини.	Текст / аудіо / відео / веб	5
Журналістський матеріал / рекламний продукт, що висвітлює та обстоює права літніх людей.	Текст / аудіо / відео / веб	5

Підсумкове оцінювання відбувається відповідно до «Положення про організацію контролю та оцінювання успішності навчання здобувачів вищої освіти у МДУ» (затв. наказом №332 від 26.11.2015 р.

Оцінку у **88-100 балів** здобувач вищої освіти отримує за глибокі знання навчального матеріалу; вміння аналізувати явища, які вивчаються, у їхньому взаємозв'язку і розвитку, чітко і лаконічно; логічно і послідовно відповідати на поставлені запитання; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач.

80-87 балів – за ґрунтовні знання навчального матеріалу; аргументовані відповіді на поставлені запитання; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач.

71-79 балів – за міцні знання навчального матеріалу, включаючи розрахунки; аргументовані відповіді на поставлені запитання, які, однак, містять певні (несуттєві) неточності; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач.

61-70 балів – за посередні знання навчального матеріалу, мало аргументовані відповіді, слабе застосування теоретичних положень під час розв'язання практичних задач.

26- 49 балів – за незнання значної частини навчального матеріалу, істотні помилки у відповідях на запитання, невміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач.

0-25 балів – за незнання значної частини навчального матеріалу, істотні помилки у відповідях на запитання, невміння орієнтуватися під час розв'язання практичних задач, незнання основних фундаментальних положень.

Для оцінювання знань студентів використовується шкала та оцінки ECTS (A, B, C, D, E, FX, F).